Ғылыми-технологиялық прогрестің адамзатқа әсері.

Қазіргі заманда ғылыми-технологиялық прогресс қарқынды даму үстінде. Жалпы бұл саланың адамзатқа тигізетін қандай әсері бар? Осы сұраққа жауап іздеп көрейік.

Ғылыми-технология қаншама жылдар дамуынан өзгеріске ұшыраған, тек сапалы болуда. Осы ғылыми-технологияға біздің ғалымдар шығарған робот, баламалы энергияны қолданатын транспорт және т.б жатқызуға болады. Яғни, даму үстіндегі технологиялар. Осы саланың адамзатқа кері және оң әсерін де байқауға болады. Бұл ғылыми-технологиялар адамның өмірін жеңілдетіп, ауыр жұмыстарды орындауда. Тіпті медицина саласында да қосар үлесі өте көп. Интернет желісінде ота жасай алатын роботтар жайлы естуіміз бар. Бұл өте жақсы жаңалық деп ойлаймын, себебі өте қиын және көп уақыт алатын отаны технология көмегімен жасауға болады. Егер робот программасына адам организмі жайлы толық ақпарат қосылса, ота сәтті өтеді деген сенімдемін. Роботтар ауыр жұмысты орындап ғана қоймай үй жағдайында да көмектесе алады. Баламалы энергия көзін пайдаланатын транспорттар экологияны сақтап қалуға үлесін қосуда. Осы айтылған транспорт „ЭКСПО-2017"де ұсынылған болатын. Осындай транспорт, құрылғылар табиғи ресурстарды үнемдеп, табиғатты қорғауға көмектеседі. Егер ғылыми-технология үлкен белестерге жетіп, дами түссе бұрын соңды зерттелмеген жерлерге жаңа ашулар жасауға мүмкіндік береді. Алайда осындай прогрестің адамзатқа тигізер кері әсері де болуы мүмкін. Кері әсер деп адамдардың жұмыссыз қалуын айта аламыз. Егер барлық жұмысты робот атқаратын болса адамдар жұмыссыз қалып, қаржысыз қалады. Қаржы көзі болмаса халық кедейленуіне алып келеді, айта кетсек бұл ел экономикасына жағымсыз салдар алып келеді. Ғылыми-технологияның сапасыз жасалуы да үлкен проблемаға әкеп соғады. Ғылыми-технология құрылымы сапасыз болса, атқарылатын жұмысы да нашар болып, белгілі компания құлдырауына алып келеді.

Мысалы: ауыр жұмысты атқаратын, көмек жасайтын роботтар істен шықса немесе жұмысты дұрыс атқармаса үлкен дау-дамайға ұласады. Сол себепті, ғылыми-технологияның дұрыс әрі сапалы жасалуы өте маңызды. Міне осындай ауқымда саланың адамзат өміріне жерін тайқымадық.

Қорытындылай келе, ғылыми-технологиялық саланың пайдасы да, зияны да жерін көре аламыз. Бұл сала біздің өмірге көптеген өзгерістер алып келді, бар болғаны оны дұрыс пайдалана білу және сапалы орындау басты мақсат болып табылады.

3. Ғылыми-технологиялық прогрестің адамзатқа әсері.

Қазіргі XXI ғасырдың адамзат дүниесі жақсы дамыған деп санау себебі - ғылыми технологиялар. Адам өз өмірін жеңілдету үшін барлық қажеттілігін айластырып табуда. Оған көрініс ретінде кез келген үйде бар шаңсорғыш, телефондар, автокөлік, кір немесе ыдыс жуатын машиналар, осының барлығын жатқыза аламыз. XVIII-XIX ғ.ғ. аралығында алғашқы ойлап тапқан көліктер және қазіргі айналамыздағы көліктерді салыстыра алмаймыз, әрбіреуі өз заман талабына сай жасалған болатын. Осыдан бірнеше ғасырлар бұрын пайда болған технология қарқынды дамуда. Олардың дамуы адамдардың болмысын, тұрмыс-тіршілігін өзгертіп, өз әсерін тигізіп келеді. Менің ойымша, ғылыми-технологиялардың дамуы мен берген мүмкіндіктері жақсы қорытындыға алып келуі мүмкін. Бірақ бұл тұжырымды дұрыс қолданыста ұстай алмайтын адамдар аз емес. Мысалы, кейбір аналар өз уақытын үйінде, балаларының жанында өткізіп-ақ қалаған мақсатына жетуде, ал қалған адамдар берілген мүмкіндікті пайдалана алмай, бос уақытында түрлі ойындар ойнау сияқты заттарға жұмсап бір дәрежеден көтеріле алмауда. Осының барлығына себепші ғылыми технологияларды пайдалану. Барлығы адамға байланысты. Адам уақытын үнемдеу үшін автокөліктерді пайдаланып, қалаған уақытында, қалаған жеріне бара алады немесе ыдыс жуу машиналарын қолданып, сол уақытта кітап оқып немесе өзіне қажет істерімен айналыса алады. Адамдардың бір-бірімен байланысы үшін, жаңалықтарды да білу үшін, әртүрлі сайттардан қалаған өз сұрағыңа жауап таба аласың, суретке түсіп естелік ретінде де қолдарға алу деген мүмкіндіктері толы технологиялардың түрі - телефон. Технологиялардың дамуы адам өмірін күрт өзгерді. Тек осының барлығын уақытымен дұрыс пайдалануды қазіргі ұрпаққа үйрету қажет. Болашақта әлемнің дамуына үлесін қосатын қазіргі жастар, жас ұрпақ. Жаңа технологиялардың ашылуы, бұл үлкен мүмкіндік және әрі қарай көркейту қажет. Осыған байланысты мектептерде "информатика", "технология" пәндері және "робототехника" деген сияқты қосымша сабақтар жүргізілуде. Бұл сабақтар жастар үшін маңызды әрі қызықты деп ойлаймын. Болашақ ұрпақтың жаңа тәрбие алып, ақ пен қараны ажырата білуі - ата-анасының қолында.

Ғылыми-технологиялық прогрестің адамзатқа әсері

Қазіргі заман жылдан жылға дамып келеді. Адамдар өздерінің өмірлерін жақсарту үшін неше түрлі технологиялық заттар шығаруда. Оның барлығы адамдардың білімі мен еңбегінің арқасында. Өздерінің өмір сүріп жатқан заманын өздері дамыта, көркейте білу - менің ойымша өте дұрыс іс. Әр уақыт өткен сайын біз көбірек оқып, тырыса біліп, білмейтін нәрсені білу, ойлап шығаруға талпынуымыз қажет. Қазіргі адамдар бірінен-бірі асқан ойлы, ақылды. Әрине, бұл туындылардың барлығы біздің, яғни адамдардың ыңғайлылығы үшін. Әрі соңғы шыққан технологиялардың жер жүзі бойынша барлығы адамзат қолдануда.

Жаңа технологиялардың пайдаларына келсек, олар жансыз болғанымен, өте ақылды роботтар десек болады. Мысалы, қазір барлық үлкеннен кішкентай балаға дейін қолданатын техника түрі - телефон. Телефон - өте ақылды, ыңғайлы және пайдалы. Онымен адамдардың өмірі бұрынғыдан қарағанда әлде-қайда ыңғайланды. Себебі, ол арқылы біз суретке түсіп, жақындарымызға қоңырау шалып, тұрғанын көре аламыз, ғаламторда білгің келетін кез келген нәрсе жазсаң бірден табасың. Қаншама түрлі приложениелер де бар. Тағы да техника қатарында, автокөліктер - адамдардың көпшілігінде бар. Ең көп қолданыста жүретін техника - осы автокөліктер. Ол арқылы адамдар қалаған жерлеріне жылдам жете алады. Оның жылдамдығы ғана емес, іші де өте ыңғайлы. Жылытылу пеші бар, бірнеше адамға арналған ыңғайлы орындар, музыка тыңдайтын колонкалар, планшеттер және т.б. Адамдар көлік алғаннан бері өте көп қозғалысқа түсті. Тағы да осындай технологияларды атай берсек, өте көп, және де олар әр күн сайын жаңаруда. Неше түрлі маркалары бар. Бәрі де бір-бірінен асқан мықты әрі пайдалы.

Бірақ, өкінішке орай осы барлық технологияның адамға әсері тек пайдасы ғана емес, зиянын да тигізеді. Телефонға келсек, оған ұзақ уақыт экранына телмірудің кейінен көпшіліктің көру қабілеттері төмендеген. Оған көп қарағаннан адамдар бір-бірімен көп сөйлеспейді. Шынайы өмірде қарым-қатынас күрт азайған. Әрі бірнеше ауруға шалдыққан адамдар да бар. Ал көліктерде отырып адамдар заң бұзып жатады. Заңға бағынбай рөлге отырып, кісі өлтіргендер көп, ал апаттары тіпті қаншама. Заңға бағынбау - бұл өте қауіпті. Технологиялар адамзатқа кері әсерлерін тигізуде. Бірақ, менің ойымша бұның барлығы адамдардың өзіне байланысты. Егер де телефонды ж/е т.б. технологияларды уақытымен қолданып, көлікте заңды бұзбай дұрыс жүрсе еш кері әсерлері тигізбейтін еді. Жай ғана жазылған ережелерді орындай білу керек.

Сонда да, техникалық құрылғыларды шамадан тыс қолданбау қажет. Бір-біріңізбен сөйлесіп, жақындарыңызбен көрісу керек. Техникалар адамдарды жалқау қылуда. Еңбекке баулып, жұмыс істей білу - өзіңізге пайдалы. Сондықтан техниканы уақытымен ғана, шектен шықпай қолдана білген дұрыс. Оларды пайдаға асыру жақсы, бірақ өз өміріңізде сапалы өмір сүре білген жөн.

Ғылым мен технология бір-бірімен ұштаса байланысқан салалар. Қазіргі цифрлы заманда ғылыми-технология өзекті тақырыптардың бірі. Дәл осы салалар адамзаттың дамуында маңызды рөл атқарады. Сондықтан да, адам өмірін ғылым мен технологиясыз елестету қиын.

Ғылыми-технологияның адам өміріндегі жағымды жері.

Жоғарыда айтып кеткендей, ғылыми-технология өзекті тақырыптардың бірі. Адам баласы қай жерде болмасын жан-жағының барлығы техника. Қалтамызда ұстап жүрген ұялы телефоннан бастап, адам жұмысын жеңілдетіп жүрген роботтарға дейін. Осының барлығы ғылыми технологияның жетістігі. Осы жерден бізде бұл қаншалықты пайдалы? деген сұрақ туындайды. Әрине әр нәрсенің ақ пен қарасы болады. Ғылыми технологияның да жағымды мен жағымсыз жақтары болады. Жағымды жақтарына толығырақ тоқтала кетсек. Ғылыми технология адам өмірін жеңілдететін біршама техника мен роботтарды шығарды. Мысалы: біреуге хат жібергіміз келсе ұялы телефоның болса үйден шықпай ақ, бірнеше километр арасы болса да жазысып отыруға болады. Қазіргі таңда тіпті адам қанындағы „рак" ауруын тудыратын клеткаларды табалатын нано роботтар ойлап шығарылған. Болашақта бұл прогресті дамытып „рак" ауруының тудыруын болдырмайтын нанороботтар шығарылса. Қаншама адамның өмірін сақтап қала алады. Керемет емес пе? Бұл тек бір ғана мысал ғылыми-технологияның әртүрлі салада қаншама жетістіктері бар. Ғылыми-технологияның дәл осы жақтарын жағымды деп айта аламыз.

Ғылыми технологияның адам өміріндегі жағымсыз жері

Әр нәрсенің шегі бар демекші Ғылыми-технологияның да шегі бар. Өмірде бір жетістікке жеткен адам әрі-қарай да мүмкін емес әрекеттер жасаймын деп барлығынан айырылып қалады. Әні солай ғылыми-технологияда да. Бұл маңызды әрі үлкен жауапкершілікті талап ететін салалар. Бұл жерде қателесуге болмайды. Бір қателік бүкіл адамзаттың өмірін өзгертуі мүмкін. Мысала интернетте жүйесінде роботтарды шамадан тыс немесе қателікпен жасалатын болса, болашақта роботтар адамдарды басқарады деген теориялар бар. Ресе де менің ойымша ғылыми технологияны тиісінше пайдаланатын болсақ, керісінше көптеген жетістіктерге жетеміз.

Қорытындылай келе, ғылыми-технология адамзат өмірінің ажырамас бір бөлшегі деген тұжырымға келдім.

3. Ғылыми-технологиялық прогрестің адамзатқа жері.

Ғылыми прогресс – жалпы қандай да бір заттың өсуі, жаңа белестерге жетуі деп білемін. Ал ғылыми технологиялық ол қазіргі таңдағы техниканың күннен күнге жаңа сатыға дамуы үстінде екенін білдіреді. Жалпы техникаға біз нені жатқызамыз? Техника деп мен – ауруханалардағы не болмаса мектептердегі жалпы айтқанда күндегі күн көрістегі құрылғыларды атар едім. Негізі бір тақырыпты қай кезде болмасын екі ойлы қараған жөн. Мен бұл тақырыпта қалайша пайдасы арқылы зиянында көріп жатқанымызды айтқым да, жазғымда келеді. Ғылыми прогрессия негізі адамзатқа тек ауруханада немесе мектепте көмек бермесе, былайша көп зиянын келтіруде. Яғни қазіргі заманда балалар заман ағымына қарай өсіп жатыр ғой, ал ол бізге зиян. Себебі қазір технология дамыған заман. Біріншіден көп балалар көзден, ақыл естен не болмаса толық ден-саулықтан айырылып алады. Ол қалай? десеңіздер, мен айтатын көбі телефонда, компьютерде, телевизорда отырады. Ал ол заттар қандай жарық беретінін бәріміз білеміз! Ол бізге балалардың көзі, екіншіден омыртқа, арқа сүйектеріне зиянын келтіруде. Қазіргі таңдағы ауруханалардың көбін қарасақ жас бүлдіршіндер, олар неге онда болуы мүмкін Әрине олар енді туыла салысымен оны технологиялық құрылғылармен тексерсе, осы келе 4-5 жасында тіптен 1-2 жастағы ұялы телефон көрсе ол адамзатқа зиянынан басқа түк әкелмейді.

Тіпті денсаулықты қойып жүйке жүйесіне келсекте үлкен адамдардың өзі мәңгүрттікке шалынудамыз оны өзіміз байқамаймыз, бірақ ол шын мәнінде де солай! Қараңыз бір мерекетті орындаймыз, айналаға бір рет көз жүгіртіңізші бәрі планшет, компьютер, ұялы телефонда. Бұрынғыдай бір-бірімен араласып, сөйлесу, амандасу жоқ! Міне осы нәрсе көкейтесті мәселе. Егер ғылыми-технология орнымен, әрі пайдалы жаққа жұмсалса мүмкін ол адамзатқа зиян келтірмес пе еді? Бұрын ата-бабамыз бұл нәрселерсіз де білім алып дамыған еді, ал қазір осы туралы сөз қозғаса болды ол қазіргі заман деп, өмір мен заманға кінә артамыз. 21-ғасыр технология ғасыры қазір біз буларсыз түк істей алмайтын болдық. Тым өкінішті, егер біздің ғасырда бұл бәлекеттер бастамағанда біздің жас ұрпақ, келешек, үлкен адамдарымыздың сана сезімі уланбай, ден-саулығы бұрынғы ата-бабаларымыздай қайратты болар ма еді.

Сол себептерде айтарым бұл тақырыпты әдейі таңдап едім. Негізі бұл мәселе мені іштей жейді. Бәріне айтқым келетін еді, міне бүгін қазір, дәл осы сәтте арманым орындалғандай. Осылайша өзіміз байқамай біраз, ғылыми-технологиялық прогресс бізді құртуда дегім келеді.

VKO VKO

Шифрды ұйымдастырушы толтырады
Шифр заполняется организатором

Балл

Қатысушының шешімдерін толтыруға арналған өріс / Поле для заполнения решений участника

Ғылыми-технологиялық прогрестің адамзатқа әсері.

Ғылыми-технология жиырма бірінші ғасырдың таптырмас қолданаты. Әр кез-келген адамнан, "тұрып жатқан баспанаңда немесе жұмыс орныңда технология, техникалық заттар бар ма?- деп сұрасаң, әлбетте жауап иә болады. Осы жерден туатын сұрақ "неге адамзат баласы технологиясыз өз күнін көре алмайды?'' Себебі, жуылып жатқан киім, жұмыс істеп жатқан компьютер, астыңдағы соңғы үлгідегі көлік, қолыңдағы телефонның барлығын дұрыс қолдансаң уақыт үнемдеуге арналған. Бұл мысалдар тек үй жағдайында, (ғана емес) ал әлем бойынша 85/90 пайыз адамның қолданатын- технология. Ғылыми-техника тек үй жағдайында емес, оған қоса медицинада, полицияда кеңінен қолданылған. Мысалы: адамның қалауымен қатерлі ісікті ультракүлгін сәулелерімен емдейтін аппараттар бар. Бұның барлығы адамзаттың қауіпсіздігі және денсаулығына оң әсер. Алайда, басқа қырынан қарап көрсек, көздің ауруын, еріншектікті, адами қасиеттерді жоятын да осы технология. Техника тірі ағза емес, кез-келген күтпеген сәтте істен шығуы мүмкін және салдары адамзат өміріне теріс әсер етуінің қатері жоғары. Жоғарыда айтып кеткендей, технология уақыт үнемдеуге өте тиімді, ал адам өзінің барлық уақытын тек интернет желісінде, түрлі сайттарда өткізсе, пайдасы не?

Технологиялық тәуелділіктің жері - адамның қасиеттер мен өзіне деген сенімділіктің толығына жетуі абзал. "Бес саусақ бірдей емес" - деген жақсы сөз бар. Әр адам әртүрлі уақыт технологиямен әрекеттесуі мүмкін. Ол не екі сағат немесе алты - жеті сағат. Бұндай нәтиже статистикалық санақ бойынша қалыпты жағдай. Осы жерден тағы да туындайтын сұрақ "адамзатқа ғылыми - технологиялық өсуі қандай салдар алып келеді? Оң ба немесе теріс пе?"

Осы сұрақтың төрінде, ойымда қорытындылай келе, ғылыми - технология(лық)ның прогресі адамзатқа кері әсерінен қарағанда, тиімділігін көре аламыз. Ол үй жағдайында болсын, немесе медицина саласында болсын, - технологияның өзіндік міндеті адамзат өмірін жеңілдету, үнемдеу.

«Ғылыми-технологиялық прогрестің адамзатқа әсері».

Қазір ғылым мен технология заманы екені ешкімге құпия емес. Әр жыл сайын, тіпті күн сайын ғылым мен технология дамып, өрлеуде. Олай болса, «Ғылыми-технологиялық прогрестің адамзатқа әсері» деген тақырыпта өз ойымды жазайын.

XXI ғасыр – ғылыми-технологиялық прогрестің заманы. Себебі, әр күн сайын ғалымдар жаңа заттар мен ашылулар ойлап тауып, оларды іс жүзінде жүзеге асыруда. Қазіргі технологиялар адамның ойын басатын деңгейге жетті. Үйлердің өз заман талабына сай, тез жаңартылған технологиялармен жасалуда. Былайша жалпақ тілмен айтсақ «жаңа ақылды үйлер» көбеюде. Олардың қызметі туралы айтатын болсам, бұл үйлерде жарық өздері жанып, өшеді. Перделерді, үйді, саймандарымызды арнайы пульт арқылы қосып, өшіруге болады. Жаңа смартфондар мен теледидарларға келсек, бұл технологиялар біздi таңқалдыруда. Мысалы, теледидардан тікелей сайттарға кіріп, өзің қалаған затты көре аласың. Және мені таңқалдырғаны жиі, ол теледидардан сұрау салуға болатыны. Ғылымға тоқтар болсам, ғылымда да елеулі өзгерістер орын алуда. Мысалға айтсам, қазір роботтар пайда болуда. Әр [illegible] медицинада өзгерістер болып, кейбіреуі емделсе, енді біреуі әлі емделмеуде. Әрине, әр нәрсенің жақсысы да, жаманы да [illegible] болады. Ол жағынан да айтылғанның тигізіп жатқан зияны денсаулыққа.

Осы заттардың көбісінен біз радиация аламыз. Бұны біз күнделікті қолданатын ұялы-телефоннан, теледидардан аламыз. Радиацияның әсерінен түрлі аурулар пайда болады. Және ең үлкен мәселе, ол кішкентай балалардың ол радиацияға ұшырауы. Өздерінің әр күнгі әдеттерінен өткізіп бас, көз, арқа ауруларымен жас кездерінен ауруы. Бұны шешудің жолы ата-аналардың балаларда шектеуле көп қолдансын. Яғни, технологиялармен қолдануды азайту. Ғылыми-технологияның адамзатқа тигізер кері жайын айтар болсам, ол аталып кеткен құрылғылардың адам өмірін жеңілдетуі. Болашақта бұл заттар адамзат үшін басқа бәрі мүмкін.

Қорытындылай келсем, ғылым мен технологияның адамзатқа кері әсері зор, деп айтамын. Себебі ғылым және технология адам өмірін жеңілдетуде. Бірақ бұл нәрсенің де өз жақсы да, жаман да жағы бар.

Ғылыми-технологиялық прогрестің адамзатқа әсері

Адамзаттың өркендеуі – басымдыққа алынған мәселе. Қазіргі кезде ғылым мен технология ілесе жүріп, көптеген нәтиже беруде. Ғылыми-технологиялық даму – адамзаттың зор жетістігі. Алайда, ғылыми-технологиялық процесстер адам өміріне қалай әсер етеді?

Біріншіден, ғылыми-технологиялық прогрессияның адамзатқа тигізген пайдасын сөз қылайын. Негізінен, ҒТП XIX ғасырда қолданысқа енген. Сол кез бен қазіргі дамыған қоғамды салыстырсақ, арасы жер мен көктей. Мәселен, электр тоғы тек XIX ғасырда ғана жұмыс жасай бастаған. Ал бүгінгі таңда бүкіл әлем электр тоғын еркін қолдана алады. Екінші мысал – көптеген техникалар мен экономиканың жетілуі. Қай сала болмасын, адамдардың жұмысын жеңілдету мақсатында техника кездеседі. Олардың мысалы компьютерлер, өздері жұмыс жасай алатын роботтар мен механизмдер деп санаймын. Адамзатқа тигізер тағы бір пайдасы – уақыт үнемдеуі. Қазіргі таңда көптеген электроника арқылы адам өз уақытын үнемдейді. Мәселен, "egov" сайтын алайық. Ол арқылы жағдайы келмейтін, мүгедек адамдар қажетімді сайт арқылы өзіне ыңғайлы уақыт таңдайды. Жалпы, ҒТП-ның жақсы жақтарын айта берсек, сөз шексіз болар. ~~Ал~~ Тек сол пайдасына тоқтамай, адам өркениетін дамыту үшін оны жетілдіру әдісін ойлайық!

Екінші айтатын сөз – ғылыми-технологиялық прогрестің жағымсыз жақтары. Айтып өткендей оның көптеген тигізер пайдасы болса да, зияны да бар. Мәселен, ол адамзатты жалқаулыққа алып келеді. Қазіргі таңда адамның жұмыстарын механика, технология жасайды. Осыған байланысты адам аз қозғалады, ал бұл-адам денсаулығына зиян. Себебі, көп қозғалмағандықтан адамға кішкірім жүк артса, ол тез шаршайды және дене мүшесі ауырады. Екінші бір тигізетін зияны – тәуелділік. Ол жалқаулықпен тығыз байланысты. Адам роботтарға, жасанды интелектерге жұмыс беріп қояды. Өзінің жұмыстарын ~~з~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ басқа біреуге жасатып, ол мүлдем еңбек еткісі келмейді. Ол әр күн сайын уақыты көп болғанын қалайды. Міне, осыдан механикаға тәуелділік туындайды. Негізінен бұл-қоғамның өзекті мәселесі. Сол үшін тек ҒТП мен технологияға арқа сүйе бермей, адам оған деген тәуелділіктен құтылу қажет!

Қазіргі заман – көптеген ашылулармен жаңа технологияларға толы. Осыған сәйкес қоғам күннен-күнге өркендеп келеді. Негізінен ғылыми-технологиялық прогресті мен қажет деп санаймын. Себебі, ол арқылы әлемдік деңгейге шығуға болады. Мәселен, нарық ~~[illegible]~~, экономика және бәсекелестік ҒТП арқылы гүлденеді. Қалай десеңіз, қазір жауап беремін. Ғылымдағы теорияны технология арқылы іске асыру көп мүмкіндік береді. Мысалы, ҒТП өндіріс саласын дамыту арқылы экономика мен техниканы дамытады. Ал бұл, сәйкесінше, жаңа өнім, жаңа кәсіпкерлікке мүмкіндік береді. Осыған байланысты жаңашылдыққа ұмтылу, бәсекелестік туындайды. Осымен қатар Қазақстанды өркендету үшін ғылыми-технологиялық прогресті ұстану қажет. Егер де дамыған 30 елдің қатарына кіргіміз келсе, идеологияны дамыту қажетпіз. Бірақ, оған жету үшін мемлекет білім мен ғылым сапасын арттыру қажет. Бұған сәйкес әр баланың тұлға өзінің мемлекетіне деген ұлтжандылықты ояту қажет. Қазіргі ғылым мен ғылым алдағы уақытта өсуіне баратына сенемін. Ғылыми-технологиялық процестің келешекте дамуы - жаңа бейбіт әрі мәңгі мемлекет құруына бір сатысы. Сол мақсатпен өз болашағымызды жарқын етейік!

Ойымды түйіндей келсем, адамзаттың ұлы ашуларының бірі ғылыми-технологиялық прогрестің пайда болуы. Алдағы уақытта ҒТП-ның жағымсыз жақтары жойылып, тек жақсы жаққа дамитына шүбәсіз сенемін. Егер біз арман еткен "Мәңгілік ел" мәртебесіне жетуді аңсасақ, ең алдымен, өзіміздің білімміз бен ғыламымызды өркендету басты шарт екенін ұмытпайық!

Шифрды ұйымдастырушы толтырады
Шифр заполняется организатором

Балл

Қатысушының шешімдерін толтыруға арналған өріс / Поле для заполнения решений участника

Ғылыми - технологиялық прогрестің адамзатқа әсері.

Кәзірі заманда яғни, 21 ғасырда ғылыми-технология өте керемет әрі мақты қарқынмен дамуда. Бұның адамзатқа, қоршаған ортаға, табиғатқа және әлемдегі барлық құбыластарға тигізетін пайдасы мен кері тұстары бар. Кәзіргі таңда ғылыми-технологияның дамығаны соншалықты әрбір жерде техника қолданылады, тіпті тұрмыстық жағдайда да, техника қолданылады. Ғылыми-технологияның адамзатқа тигізетін жақсы тұстары көп деп ойлаймын. Мысалы, түрлі гаджеттер мен техникалар, бұндай ашулар адамның өмірін әлдеқайда жеңілдетеді. Ғалымдардың ойлап тауып жатқан әрбір ғылыми-техникалары адамзатқа тек өзінің жақсы тұстарымен көзге түсуде. Мысалға, электр шәйнегі, робот шаңсорғыш, және т.б ғылыми-техникалар. Ғылыми-технологиялардың прогрессі өте керемет қарқынмен дамуда ғалымдардың осындай ғылыми техникалары әлемді өзіне қаратып көптеген ашулармен таңқалдыруда. Кәзіргі таңда ғалымдар өздерінің ғылыми-техникаларымен әлемді таң қалдыруда. Бұндай ғылыми-техникалар адамзатты жаңа бір әлемге жол көрсетіп жатқандай, болашаққа бір қадам жасағандай, керемет әсер қалдырып, болашақта адамзаттың яязаттанып өмір сүруіне өздерінің күшін барынша салуда. Келешек ұрпақтың осындай ғалымдардың еңбектерін бағалап әлемді бір ғажайып әлемге осындай жеткізуге барынша ынтамен оқу керектігін ескерейміз. Және де ғылыми-техникалардың санын көбейтіп адамзатқа, қоршаған ортаға тіпті әлемге десем қателеспеспін үлкен үлес қосатындарына үлкен сеніммен қарап, үміт артуымыз керек.

Парақтың артқы жағын толтырмаңыз / Обратную сторону листа не заполнять

Әлемде түрлі, адамзат таңқалатындай ашулар ашылып жатыр оған мысал, келтіре отыра ағылшындық Илон Маскті келтіруге болады. Ол өзінің „TESLA" атты компаниясымен жарты әлемді таң қалдырған болатын. Илон Маск әлемге әйгілі „TESLA" автокөлігімен көзге түскен. Бұл көліктің басқа көліктерден қарағанда атармашылықтары көп. Бұл көліктің әлемді таң қалдырғаны „TESLA" автокөлігі күн зарядынан қуат алады. Илон Масктің барлық ғылыми-техникалары адамзатқа тек өзінің керемет жер қалдыратындай тұстары көрсетуде. Қорытындылай келе, әлемде барлық ғылыми-технологиялар адамзатқа өзінің тек жақсы тұстарын көрсетуде және адамзатқа шынымен пайдасын тигізіп жатқан осындай ғылыми-техникалардың ойлап тауып жатқан ғалым еңбектерін бағалайық. Және де әлемді дамытуға бәріміз жұмыла үлес қосайық. Жамбыл Жабаев „Мен жастарға сенемін" деген екен.

Ғылыми-технологиялық прогрестің адамзатқа зияны.

Қазіргі заманда адамзат барлық технологияларға тәуелді болып кеткен. Себебі, қазір жоғары технологиялармен жұмыс істейді, білім алады, үй шаруасын жасайды, адам өмірін құтқарады. Бұл технологияларға: күнделікті ұстайтын ұялы телефон, телевизор, ноутбук, завод, фабрикалардағы техникалар жатады.

Бұл технологиялар адам өміріне деген әсері зор. Бірақ, оның пайдасы мен қоса зиянды жақтары да бар. Пайдасы: жаңа айтып өткендей жұмыс істеуге, білім алуға, үй шаруасын істеуге көмектеседі. Және адамдар осы технологиялар арқылы көптеген ғылыми жұмыстар жасап, жетістікке жетіп, елді өзгертіп, басқа да қорларынан көрсетіп жатыр. Алайда заман ғылыми-технологиялармен өсіп, дамып жатыр да оған тәуелді болып барамыз. Мысалы, қазіргі туған балалар мен жасөспірімдер ұялы телефонда ары кетсе 3-4 сағатқа дейін отырады. Бұл адамның денсаулығына, миына, көзінің көруіне кері әсерін тигізеді. Онымен қоса балалардың оқуға деген ынтасы кетіп, күнібойы ұялы телефонда отырады. Айналасындағы адамдарға ата-анасына, достарына көңіл бөлмейді.

Ал оның салдарынан бала ештеңеге қызықпайды, отбасымен қарым-қатынасы суып кетеді. Осылай бала өзін тоғалтып, интернет желісіндегі түрлі-түрлі сайттарға кіріп, бұзыла бастайды. Және қазір завод, фабрикада жұмыстейтін адамдардың орнына роботтар мен технологияларды қойып жатыр. Менің ойымша бұл дұрыс емес. Бұл керісінше жұмыссыздыққа әкеледі. Себебі, ол жұмыспен адамдар отбасыларын асырап, өмір сүріп отыр. Егер бұл жұмыс ауыр сол үшін адамдарды жұмыстан алып тастаймыз десе мен тамаша. Сонда ғана әділетті болады деп ойлаймын. Кейбір адамдар технологиялардың өміріне аса қауіпті деп ойлайды. Бірақ, осы технологиялар қазір көптеген ауру, жазылмайтын дерттермен күресіп, адам өмірін құтқарып, аман-алып қалып жатыр.

Қорытындылай келе, ғылым-технологиялардың адамзат баласына деген жері көп. Оның пайдасы да зияны тағы да бар. Тек адам оны дұрыс қолдана біле ғана қалаған арман мақсаттарына жете алады.

I-тур

Эссе „Ғылыми-технологиялық прогрестің адамзатқа жері"

Ғылыми-технология осы заманның басты құралы. Ғылыми-технологиялардың арқасында адамзат алға қарай өрлеуде.

Менің ойымша, ғылыми-технологияларсыз өмірімізді елестету кішкене қиындық туғызады. Себебі, қазір біздің айналамыз технологияларға толы және соның арқасында адамдардың өмір сүруі жеңілдеді. Қазіргі таңда ең сұранысқа ие технологиялар-көлік және телефон. Телефонды алып қарайтын болсақ, адамдар онсыз өмір сүре алмайтын тәрізді. Себебі, оны осы күнде жасы да, кәрісі де қолданады. Яғни, телефон мен адам тығыз байланыста. Телефонның адамға берер пайдасы жетерлік. Мысалы, телефон арқылы адамдар жақындарымен қашықтықтан да байланыса алады. Адамдарға кітапханаға, киноға барып жүре болудың қажеті жоқ. Барлығын телефоннан оқып, біле аласың. Телефонның зиянды тұстары да бар. Нақтырақ айтар болсақ, адамды өзіне тәуелді етуі мүмкін. Мысалы, бұрын балалар даладан үйге кірмей ойнаса, қазір керісінше телефонда таңнан кешке дейін отырады. Бұдан балаларда физикалық қимыл азайып, болашақта денсаулығы мықты азамат шыға алмауы мүмкін. Бұның алдын алу үшін ата-аналар балаларына телефонды тек жақсы жаққа пайдалануды үйретуі керек. Сонда ғана бала телефонды дұрыс пайдалану арқылы білімін жетілдіреді. Ал, көлікке келер болсақ, адамның нағыз жолсерігі. Көліктің арқасында адам қалаған жеріне қалаған уақытта бара алады. Қазір көлігі бар адам ешкімге тәуелді емес. Баратын жағына барады және отбасысын жиі қыдырта алады.

Қорытындылай келе, технологиялар мен адамдар тығыз байланыста. Оны жақсы жаққа пайдалану және өз пайдамызға тиімді жарату өз қолымызда.

I тур

Эссе жазу.

Ғылыми-технологиялық прогрестің адамзатқа әсері

„Ғылыми-технологиялық прогрес"-деп қазіргі қоғамда жаңадан өндірілген, өндіріліп, шығып жатқан „техника құралдары"-деп айтуға болады. Қазіргі таңда ғылыми-технологиялық прогрестің адамзатқа әсері қандай?

Ең алдымен, пайдасы, яғни жақсы жағын қарастыратық, ғылыми-технологиялық прогрес қазіргі таңда қоғам үшін, адамзат үшін ерекше орын алуда. Себебі, қазір көптеген жұмыс, медицина, оқу орындарында және т. б орындарда ғылыми-технологиялық прогрес арқылы жаңа кезеңге, дәрежеге өтіп, өз рөлін көтеруде. Мысалы, мектеп орнын алатық. Бұрында оқушының өзінде жазбаша күнделік, ал мұғалімде жазбаша журнал болатын. Оқушы күнделігіне күнделікті алған бағасын, үй жұмысын, күнделікті сабақ кестесін жазатын. Мұғалімге келетін болсақ, жазбаша журналына оқушының күнделікті алған бағасын қоятын. Ал, қазір „Kundelik.kz" деген программа арқылы оқушы өз бағасын, үй жұмысын, сабақ кестесін біліп, көре алады. Баға ретінде қазір балл қарастырылады. Мысалы, 10-8 дейінгі балдар „5" деген баға, 8-6 дейінгі балдар 4 деген баға, 6-дан төмен қарай балдар 3,2 деген баға болып, жалғаса береді. Онымен қоса, „Kundelik.kz"-да күнделікті бағадан бөлек, тоқсандық бағалауларындағы баға көрсетіп, қойылады. Осы система арқылы Kundelik.kz. оқушының тоқсандық бағасын өздігінше пайызбен көрсетіп, қорытып шығарады. Айта кетсек, 100%-85% дейін „5" деген баға, 85%-65% дейін „4" деген баға, солай төмен қарай жалғаса береді.

Ал, пайдасыз, яғни зиян жағын қарастырсақ, ғылыми-технологиялық прогрестің салдарынан көптеген жұмыстар техника, технология арқылы дамуда. Адамзат үшін оның зардабы көптеген жұмыс орындарында жұмыскерлердің саны азаюда. Себебі, ғылыми-

-технологиялық прогрес арқылы жұмыстар техника, технология жүйесінде шешіліп, жұмыскерлердің көптеген жұмысы керек болмауда. Мысалы, фермаларды алсақ, малшаруашылығындағы сиырдың өзін сауатын неше түрлі техника, технология шығуда. Солай жұмыскерлердің орнына арнайы техникалық құралдар керек болуда. Осыған дейінгі жұмыскерлер өз жұмысын жоғалтып, айырылып қалуда.

Менің ойымша, ғылыми-технологиялық прогрестің адамзатқа жері жағымды және жағымсыз болып келеді. Әрине, әр істің, әр нәрсенің өзіндік жағымды не жағымсыз жері әрқашан кездеседі. Тек қана жағымды жерін көру-мүмкін емес. Бірақ, ғылыми-технологиялық прогрестің басты мақсаты - әрқашан адамзатқа, қоғамға пайда тигізу, жағымды жағын көрсету, тіпті „адамзат өмірін жеңілдету"-деп айта аламын.

Қорыта келе, ғылыми-технологиялық прогрестің адамзатқа жерінің өзіндік жағымды және жағымсыз жері бар. Ғылыми-технологиялық прогрестің дамуы бізге ешқандай нақты жағымды не жағымсыз жер тигізе алмайды. Сол себепті ғылыми-технологиялық прогрес(ке) адамзатқа нақты бір жер бере алмайды. Әр салада, әр қоғамда өзгінше жер береді.

3. Ғылыми-технологиялық прогрестің адамзатқа әсері.

XXI-ғасыр - әлемдік деңгейдегі жаһандану дәуірі. 90-жылдардан бастау алған техногендік даму бүгінде шарықтау шегіне жетті десек қателеспеспіз. Бірер жыл бұрын қалыптасқан бұл прогресс қазірде өзінше бір қоғам қалыптастырған-ды. Ол қоғам - интеллектуалдар қоғамы. Қалтасы қалыңның емес, ақылы мен қолындағы кітабы қалыңның білетін заманы. Техногенді ойшылдар қоғамы. Сол себепті де әлемдік аренаға шығудың бірден бір жолы - ғылыми-технологиялық даму болып отыр. Техногенді даму үрдісі басым ел-әлем алпауыты, мәдениет қалыптастырушы саналып, периферия құрады. Қазірде бұл реттен Қытай, Жапония, АҚШ-сынды Батыс елдерін көре аламыз. Олар өз кезегінде бір-бірімен әсерлесе отырып, дамушы елдерге ғылыми мәдениеттің жаңа түрін құрары сөзсіз. Дегенмен, ұзақ жылдардан кейінгі қылыш, найзамен емес ақпаратты түрде бақталастыру әрине де, адамзат өміріне әсер етпей қоймады. Сондықтан да ғылыми-(фан) технологиялық прогресстің адамзат өміріне тигізген әсерлерін саралап өтсек.

Алдымен, уақыт үнемділігі. Бір тетіктің көмегімен-ақ үйге дейін азық-түлік алдыртып, дене және физиологиялық жүктемелерден босатылсақ болады. Яғни, біздің орнымызға жұмыс істейтін роботтар, үй жабдықтары немесе одан да басқа құрылғылар бар.

Екіншіден, адамзат үшін жаңа мүмкіншіліктер. Соның ішінде шетелмен байланыс жасаса аламыз. Жасымыз, жынысымыз, отбасылық жағдайымызды талғамай-ақ өзге елдің достарымызбен қарым-қатынас орната аламыз. Оған өзіміз қолданып жүретін түрлі әлеуметтік желілер айқын дәлел болады.

Үшіншіден, технологиялық прогрестің дамығаны сонша-ғарышты зерттеуге мүмкіншілік жасады. Яғни, барлығымызға осыдан біраз жыл бұрын тіршілікті сақтап қалудың бірден-бір жолын табу барысында "Наса" колониясының марстан бұлтты тауып, тіршілік бар, жаңа тіршілік ортасын қалыптастыруға болады деп дәлелдеп көрсеткен еді. Сонымен қатар табиғат ресурстарын алмастыратын жаңа қор көзін ашу бұл қоғамның бүгінгі басты мақсатына айналғандай. Одан бөлек, ғылыми-технологияның ғылым-білім саласына, ақпараттандыру жүйесіндегі жетістіктері де ұшан-теңіз.

Екіншіден, ғылыми прогресс адам өміріне қатты ықпал еткендігі сонша-біз үшін бұл мүмкіндіктер зиянын да тигізуде. Айта кетсек, ең алдымен дамушы елдердің туған тарихы мен діні, тілі жоғала бастады. Себебі басымдылық көрсеткен Батыс мәдениетінің белең алуы болып отыр. Ғаламторлық желі арқылы өрлескен батыстық мәдениет қазірде жастарымызды баурап алғандай. Екіншіден, тәуелділік. Айналамыздағы шынайы көзқарас жоғалып, қолымыздағы қара түймеге тәуелді болдық. Бір сәт қолымыздан айырылсақ, түксіз қалардаймыз.

Бұл өз кезегінде материалдық құндылықтың рухани мәдениетті басып алары сөзсіз. Үшіншіден, жасанды құрылғыға бар өмірімізді тапсырамыз. Одан табиғат ресурстарын үнемді пайдаланып, күтудің орнына жаңалықсын іздеуіміз айқын дәлел болмақ. Дегенмен, оның түптің-түбінде табиғи өнімге жетпейтіндігін түсінбейміз. Бір сөзбен айтқанда, роботтардың біздің шынайы өмірімізді алмастырып жатқандығын тіпті байқамайды да екенбіз. Ал ең өкініштісі, қазірде осы жүйені іске асыру аясында мемлекет арасында стратегиялар құрылып, өтетіндігі. Соның ішінде 2017ж "Экспо" өткізген біздің де ел бар екендігі бәрімізге аян.

Қорытындылай келе, кешегі М.Жұмабаев айтқандай қандай жаңа мәдениет болмасын алдымен өткенмен байланыстыра қорытып, дұрыстап електен өткізіп барып қабылдаған жөн деп есептеймін.

„Ғылыми-технологиялық прогрестің адамзатқа әсері"

Ғылыми-технология – жаңа жаңалықтар, жаңа заманауи құралдар. Бәрімізге белгілі жайт: қазір 21-ші ғасыр. Күн сайын жаңа технологиялар дамып, пайда болуда. Осы ғылыми-технологиялық прогрестер, адамзат өміріне айтарлықтай қатты әсер етуде. Яғни, адамзат кез-келген жаңа дүниелерге қатты қызығады.

Заман өсе, заманауи адамзат өркендеу дәуірі, адамдар күн сайын өз ойлап тапқан ғылыми-технологиялық үдерістерге, қатты таңқалып жатады. Қазақстанның тәуелсіздік жылындағы жеткен жетістіктерінің бірі: Expo 2017. Бұл көрме, әлемдік деңгейге көтерілудің бір қадамы деген, болады. Себебі осы көрменің арқасында, түрлі туристер біліммен танысып қана қоймай, сонымен қатар, Қазақстанда жаңа ғылыми-технологиялық қажеттіліктері болады. Мысалы: Электронды тақталар, ноутбук және т.б. керемет технологиялық құралдар.

Ал енді, ойлап қарасақ, осы ғылыми-технологиялық прогрестің адамзат үшін, қандай пайдасы бар? Жаңа технологиялар шыққан сайын, адамзат дамиды. Яғни осындай үдерістер, информатика мен технологиялық салаларға, қызығушылығы бар адамзат үшін, ең пайдалы үдерістердің бірі деуге те болады. Әрине, жасөспірімдер үшін, мектеп оқушылары үшін, сонымен қатар, студенттер үшін де керек дүние. Оның үстіне, осындай технологиялық үдерістер дамыған заманда, неге осындай салалармен жұмыс жасамасқа?

„Ғылым және технология, болашақ әлем"- және де біз қазір, осы әлемде өмір сүрудеміз. Ғылыми-технологияға қызыққан жастар үлгі ретінде, өздері де көпті таңдандыратындай өнер, жаңа технология ойлап таба алады. Ал бұл біз үшін, біздің әлемдегі таңда бір жетістік көзі болып табылады. Ғылыми технология адамзаттың ой өрісін, қандай да бір іске, қызығушылығын арттырады. Бәрі де адам баласының қолында. Адам баласы қиыншылықты қызықты, әрі ауқымды ғылыми-технологиялық үдерістерді біліп тануы, жолында үлкен, сондықтан пайдалы-зиянының жөнісін көреді.

Кейбір адамдардың ойлауы мүмкін: "Осы технологиялардың не керегі бар, бұрын біз, тек ғадарп өмірдеміз" – деген пікірлерді көптеп кездеседі. Осындай пікірлерге қарап тұрсаң, технология тек ұялы телефон, ойындар, компьютерлермен шектеледі. Егер де технология дамымай, расында, тек осылармен шектеліп тұрса, біз әлі адамзат, осындай кері жерлердің ғадарп өлеміз. Ойлаңызшы: ұялы телефонға деген, әлеуметтік желілерге деген, қатты тәуелділік. Бұлардың пайдасы болғанымен, зиянды жақтарында да жетерлік. Тіпті біз, күнделікті өмірдегі өзіміздің де, мысал ретінде келтіре аламыз. Егер де жаныңызда ұялы телефон болмаса, ішіңіз бұдан пысады. Тіпті тек сондай кездерде ғана отбасымызбен, достарымызбен бетпе-бет сөйлесеміз. Ойындар мен тек телефонға деген қызығушылық, тәуелділік адамбаласын артта қалдырып, дамуына, ой өрісіне, тіпті қоршаған ортамен байланыс жасауына кедергі келтіреді. Және де адамзат, бұған тек осы технологиялық өндірістерді кінәлайды. Алайда бұған заман

Кінәлі емес қой! Адам зат, технологияларды өзі ойлап тапты, оны пайдалы етіп қолдануда адамзатқа байланысты. Адам баласы бір жерде қалып қоймай, әрі қарай технологияның, ғылыми өндірістердің дамыта білу керек. Адам өз бетімен, ғылыми-технологияларға қосылып жаңа жаңалық енгізген сайын, біздің ел, өте жоғары деңгейде дамуды, ешқашан тоқтатпайды.

Ғылыми-технологиялық прогрестің адамзатқа әсері

Ғылыми-технологиялық прогрес – қазіргі заманның адамзат баласының ойластырған үлкен жетістігі. Ғасырдан ғасырға даму сатысының озық жаңалықтары. Әлем қажеттілігін тудырмайтын ғажап дүние десем қателеспеймін. Осы заманның таптырмас құралдары мен олардың жиынтығы. Бұл прогрес болашақта жалғасын табатын үлкен даму сатысы деп ойлаймын. Осы жерде бір сұрақ ойымызға келеді, прогрестің адамзатқа әсері бар ма? Бар болса қандай? Оның салдары мен себебі қандай болмақ?

Біріншіден, ненің болмасын жақсы да, жаман тұстары мен қырлары бар. Еш нәрсені тек жақсы деп тұспалдайда алмаспыз. Бірақ біз ғылым мен білімнің даму сатысында екенімізді ұмытпағанымыз жөн деп ойлаймын. Сол себепті ғылыми-технологияның жақсы мен жаман тұстарын және олардың адамзат баласына әсерін зерттеп көрсек.

Ғылымның адамзатқа әсері өте мол. Күнделікті өмірдің өзінде біз осы технологияны пайдаланушылар қатарына жататынымызда өтірік емес. Мысалы, ас әзірлеуде қолданатын заманауи пешіміз, кір жуатын қондырғымыз, үтік, жарық, теледидар, планшет, кейбір ойыншықтар, робот техникаларымыз тіпті қолымыздан түспейтін ұялы телефонымыз осы бір ғылыми технологиялық прогрестің арқасында пайда болған дүниелер.

Екіншіден озық технологиялар адамға өте қатты әсерін береді. Адам етпен сүйектен жаралғандықтан, техникадан түсетін ультракүлгін сәулелері әсерін тигізбей қоймайды. Барлығының өз мерзімі мен қолданатын уақыты болатындай технологиянында өз тәртібі бар. Түрлі сәуле ауруларынан сақтану үшін осы тәртіпке бағынған дұрыс деп ойлаймын. Прогрестің салдары ретінде біздің рухани тұрғыда зиян шегуімізді атап айтуға болады. Адамның санасын улап, қажетсіз ақпараттар тарату, жас өспірім балаларды теріс жолға түсіру. Дәйек ретінде адам бойындағы жағымсыз қасиеттерге душар болатынын айта аламын. Мысалы, жалқаулық адамды еңбексізденуге үйретеді. Менімше, күнделікті құралдарды үнемі қолдану дұрыс емес. Біз тек күнде смартфоннан ақпарат іздеп, үйреніп алсақ надандық қасиетіне бой аларымыз шындық.

Әлеуметтік желіде ғылыми прогрес жетістігі. Пайдасы көп болғанымен зиянын атап айта кету керек. Бұл техника бізді білімсіздік жолына әкетуде. Оқушылардың алған білімі мен оқуын жойатын және есте сақтауына кедергі келтіретін технологиялардың бірі деп түсінемін. Әрине, бұл заттында пайдасы барлылық.

Тобықтай сөздің түйіні ғылыми-технологиялық процесстер адамзатқа әсері көп. Адам баласына бірі өз пайдасын әкелсе, бірі өз зияншылығын тигізіп жатады. Өмір бір орында тоқтап қалмайтындай, ғылыми-технологияларда бір сатыда қалып қоймайды. Тек адам ретінде, яғни саналы жан ретінде ғылыми-технологияны тиімді әрі сапалы пайдалануымыз біздің мойнымыздағы сенімді жүк екенін естен шығармағанымыз жөн.

Ғылыми-технологиялық прогрестің адамзатқа әсері.

Ғылым, технология XXI ғасырдағы адам өміріндегі ең басты екі зат. Технология - яғни күнделікті өмірде қолданып жүрген ғылым түрі. Ғылым - сондай адам өміріне көмегін тигізетін білім саласы. Қазіргі таңда бұл екеуі заман талабына айналған.

Ғылыми-технологиялық прогрес бүгінде қарқынды даму үстінде. Күн сайын әртүрлі жаңа технологиялар ашылып, ғылым саласында алдыға жылжып жатыр. Бұл әрине адамзат өміріне өз ықпалын тигізуде. Жалпы алғанда ғылым мен технологиясыз адам өмірін елестету екі талай.

Біріншіден, біздің өмір сүріп жатқан заманымыз жеткілікті түрде дамыған. Ал бұл дамудың барлығы ғылыммен технологияның әсерінен. Себебі XXI ғасырға дейін мемлекетіміз қандай болғанын барлығы біледі. Ашып айтқанда дамымаған, бір орында қалып қалған, ерекше жаңалықтары жоқ мемлекет еді. XXI ғасырда әртүрлі оқуларға мүмкіншілік ашылғандықтан адамдардың қызығушылығы ғылым, технология салаларына артқан себеппен елге өз үлестерін тигізіп бастаған еді. Соның арқасында, адамдардың көзі ашылып, еліміз дами бастады. Алдыға қадам басып, ерекше жаңалықтар мен көзге түсті. Егерде адамзатқа оқуға мүмкіншілік ашылмаса Республика баяғыда жойылып кетер еді.

Екіншіден, ендігі кезекте адам өміріне әсерін айтсақ айта кеткендей ғылым мен технологиясыз мүмкін емес. Себебі қай жерге барсаңда бұлар талап етіледі. Егер оқымасаң өмірің нашарлайды. Біздің ата-бабаларымыз осы заманға дейін қалай өмір сүріп еді. Сауаты ашылмай, қараңғы халық болып, өмірге деген көзқарастары мүлдем өзгеше болды. Ғылым саласына қызығушылық болмақ түгі не екенін білмейтін еді. Бұның барлығы надандық әсерінен. Міне егерде мемлекет дамымаса қазір біз дәл осы күйді кешуші едік.

Мүмкіншіліктер ашылғанның арқасында бүгінгі кезекте адам өмірі өзгерсе келесі кезекте мемлекеттің болашағы өзгерді. Сол себепті мен "Ғылыми-технологияның" адамзатқа тигізетін жері оң деген ойдамын.

Қорытындылай келе, ғылым мен технологияның адамзатқа да мемлекетке де беретін үлесі мол. Егер әрі қарай өзімізді, елімізді дамытқымыз келсе, ғылымды да технологияны да меңгеру әр қайсымызда. Болашақ біздің қолда!

„Аттанып едім көп үшін".

Қазақстан тарихы - елеулі шындықтың бейнесі. Дәл сол сынды әдебиеттің әлемін әрлендіріп, тарихи шындыққа негізделген Махамбет поэзиялары әр оқырман үшін құнды. Ықылым заманнан бері еліміздің амандығы үшін отқа да, суға да түсуге дайын болған Махамбеттей тұлғаларымыз бар. Олар - алтын әліптің төресі.

„Аттанып едім көп үшін" деп жырлаған Махамбеттің арманы орындалдыма? Ақталды ма? Елге пайдаң тимесе, жер басқаннан не пайда демекші, нағыз ердің, қызу қанды тұлғамыздың қоғамда алатын орны ерекше.

„Өздеріңдей хандардың атандай даусын ақыртып,
Аузын көпке шақыртып,
Бассын кессем деп едім..." деген өлең жолдарында отансүйгіштік, қайсарлық пен рух байқалады. Халықтың қалаулысы атанып, қариялардың батасын алған нар тұлға. Бүкіл қазаққа жерін қайтарған да, арманын орындаған да - Махамбет Өтемісұлы! Ендігі оның үмітін ақтап, бейбіт елді сақтап қалу тек біздің қолымызда деп санаймын. Яки, Махамбет атамыз алтын сандықпен, мәңгілік жерге аттанды. Дегенмен, Махамбет поэзиясындағы асқақ арман жүзеге асуда деп айта алмаймыз. Бұл ата-бабамыздың ерен еңбегін білмегеннен де болар?

Әрине, көпке топырақ шашпаймыз. Бірақ. тарихты ескілік деп санайтындар қаншама! Менің пікірімше, мәңгүрттікке бір қадам - тарихтан артта қалу. „Мен жастарға сенемін" деген Мағжан атамыздың сөздерін қалай елемейміз? „Өлі разы болмай, тірі байымайды" демекші, ұлтым сөйлесін деп тіл берді, жарық дүниені көрсін деп, жер үшін күресті. Мұны ақтау үшін Абай атамыз айтқандай, шынайы қалаулымыз болу қажет. Шала, пайда үшін жасалған нәрселер - шала күйді ғана көмеді. Ендеше, ең біріншi, әділдік қажет. Махамбеттің өзі әділеттілікті аңсады емес пе? Әділдік бар жерде, шындық бар деп санаймын. Екіншіден, ұлтжандылықтың орын алуы. Ұлты үшін күрескен Өтемісұлының мінезі бірбеткейлік емес, жүрегінде туған жеріне деген оты, махаббаттың бары деп есептеймін! Үшіншіден, Абай айтқан үш қасиет: ақыл, қайрат, жүрек. Әлбетте, Махамбет бейнесінде болуы хақ. Ал, біз үшін бұл қасиеттер аса қажет. Толық болсақ қана, Махамбеттей тәрбиеленіп, нардай тұлғаларымызды қалыптастыра алатынымыз анық. XIX ғасырдан бері тартысып келеміз. Егер, Махамбет атамыздың арманын орындасақ, үстімізден ауыр жүк түскендей болмайды ма?

Тоқсан ауыз сөздің тобықтай түйіні: Асқақ арманға жету үшін қанат керек, қанат үшін жүзі өткір пышақтай болу қажет. Жүректе сәуле болмаса, құр жүргеннен не пайда?
Өр тұлға бол, еліңді ойла! Асқақ арманмен, шыңға шығуымыз қажет! Әлі талай белестердің күтері анық... Көп үшін аттанған тұлғамыздың мақтанышы болайық дегім келеді.

Ш. Құдайбердіұлы "Еңлік-Кебек" дастанындағы тарихи шындық.

"Еңлік-Кебек" дастаны - қазақ тарихындағы ащы шындықты, инемен су бетін қалқыта жазған шынар шыңындағы шығарма. Сол заманның ақиқаты мен пәк махаббатын бір арнаға тоғыстырып, оқырман көкейінен айрықша орын алған Шәкәрімдей ұлы тұлғамыздың шоқтығы биік шығармаларының бірі.

Ш. Құдайбердіұлының "Еңлік-Кебек" дастанындағы тарихи шындықтың мәні неде? "Еңлік-Кебек" дастанында, қос ғашықтың ауыр да азапты ғұмырлары келтірілген. Сол замандағы екі рудың өзара тайталасы, араздасуы екі жастың бақыты мен өмірінің қорлығынан қиылуына себеп болды. Бұл дастанның тарихи шындығының мәні де осында жатыр. Яғни сонау қазақ даласындағы әлеуметтік теңсіздік, оның ішінде әйел теңсіздігі, қазақ руларының болмашы бір араздықтары - оның өзі қазақтың сол замандағы өзара алауыздығы мен бөлінуін көрсетеді. Ата-бабаларымыздың әділетсіздің жолына мойынсұнуы мен жас ұрпақтың өз қалауларымен ғұмыр кешуіне тыйым салынуы. Мысалға: Еңлік пен Кебек оларға төнген қауіпке тұтқиылдан қарсы шықты. Ауыр аяғында, қашып қазіргі Абай өңірі маңындағы үңгірді паналады. Қаншама қиындыққа тап болса да, мойымай, өз бақыттарын мақсат ете өмір кешті. Еңлік өмірге батыр әкелді. Алайда, екі жастың бақытын құптамаған әулеттер оларды тауып, аса ауыр азаппен өлтіреді. Еңлікті жылқының құйрығына байлап, азаптап өлтіреді. Және мұның барлығы екі әулеттің шартын бұзып, бақытты болуды армандағандығында еді. Бұл әрекеттерден де біз, ол күнде аяусыздықтың, қатігездіктің басым болып, адам өмірінің ол күде түкке тұрмайтындығын көре аламыз. Жазығы жоқ нәрестені жетім етін жандардың заң мен талапты бірінші орынға қойғандағы тасжүректіктің тіршілігі болмақ. Осыншама қайғы-қасіретті, азапты зұлым мен әділетсіздің ақиқатын сөзбен-ақ бір дастанға сыйдырған Шәкәрім атамызға, оның ілімін бас имеске болмас. Бұл дастандағы тарихи шындықтың әлі күнге дейін белең алып жатқандығы жүректі еріксіз қынжылтады. Барлық жерде бұл мәселе өзекті деп, көпке топырақ шашқан дұрыс емес. Көп болмаса да, кездесіп жататындығы алаңдатады. Яғни бүгінгі күндегі әйел теңсіздігі, жалпы әлеуметтік теңсіздік сонымен қатар ең өзекті де өкінішті - әділетсіздік мәселесі. Қазіргі таңда, әсіресе әйел адамдарға зорлық-зомбылық, қорлаушылық, теңсіздік мәселелері көбіне ауылды жерлерде белең алуда деп есептейміз. Негізі бір жағынан, шығарма туралы қалыптасқан ой: не болғанымен үлкендердің батасын ала алмаған іс ақыр соңында жақсылыққа апармайды. Бұл тұжырым сол кезде де, қазіргі кезде де өзгерген емес. Және бұл мәселелердің барлығын сонау заманда Шәкәрім атамыз басып қозғап кеткен. Сондықтан да мейлінше үлкендердің батасын әрдайым алып жүрген дұрыс.

Қорытындылай келсем, Шәкәрім атамыздың дастанындағы тарихи шындықтың мәні ашық деген ойдамын. Бұл шығармада: турашылдығы, шыншылдығымен көкейден кетпес орын алған осындай ұлы тұлғаларымыздың туындыларын ескеріп, көз жүгіртіп жүргеніміз жөн. "Атадан аттаған - оңбас!" - деп, әрқашан үлкендердің батасымен үлкен басын иіп біліп әр іске қадам басқан игі іс.

Эссе. Ғылыми-технологиялық прогрестің адамзатқа әсері

Қазіргі таңда адам өмірін технологияларсыз елестету мүмкін емес. Адамзат технологияға тәуелді десем артық айтпаймын. Бірақ әкеліп жатқан зияны да аз емес.

Біз ғылыми-технологиялық әлемде өмір сүреміз. Күн сайын әлемді жаңартуға сан түрлі жаңа технологиялар шығып жатыр.

Қазіргі технологиялар адамзат өмірін біршама жеңілдетеді. Мысалы, көптеген роботтар адамдарға көмекші бола алады. Көмекші роботтар көбінесе лабораторияға керек. Ал үй шаруасына көмектесетін роботтарға келсек, олар әсіресе үйде баламен отырған аналарға көп көмегін тигізеді деп ойлаймын.

Айтып өткендей, зияны да аз емес. Мысалы, адамзат технологияға тәуелді болып көптеген заттарды меңгере алмауы, роботтар орын алған жұмыстар байынша адамдарға жұмыс жетпеуі. Қазіргі кезде көптеген мамандықтар жойылып жатыр, мамандардың айтуы байынша, бұл жойылған мамандықтардың орнын роботтар басады.

Қорытындылай келе, менің ойымша технология адамзатқа жақсы әсер тигізіп жатыр. Ғылыми-технологиялардың арқасында әлеміміз дамуын тоқтатпайды деген ойдамын. Адамзат технологияның жақсы жолын тиімдірек пайдаланса, (ешқандай) көп кері әсері болмас еді деп санаймын